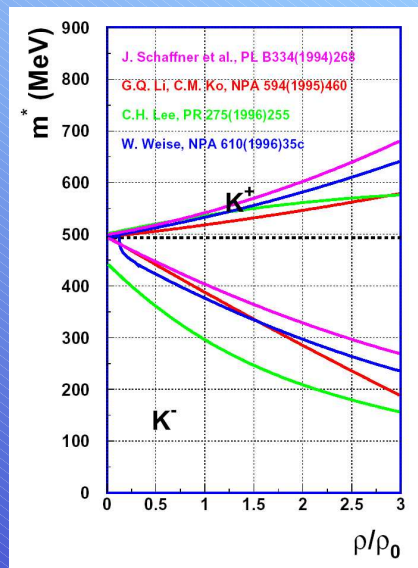
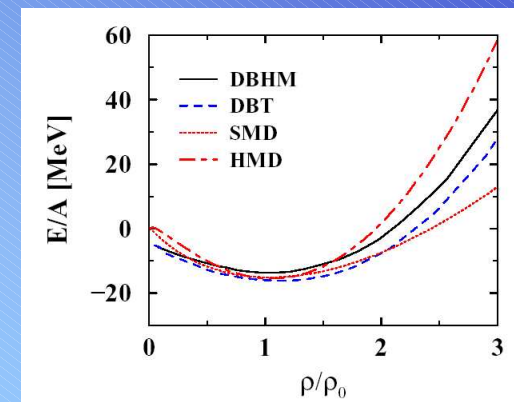

Dziwny stan materii (jądrowej)

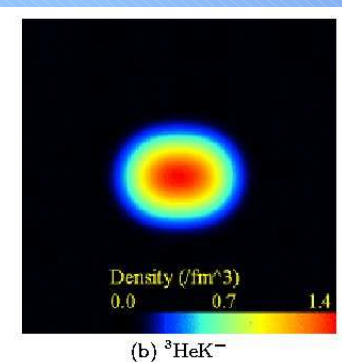
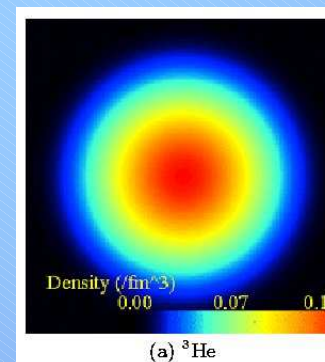
Wyniki i nowe kierunki badań współpracy FOPI

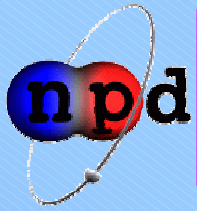
1. Równanie stanu materii jądrowej

2. Modyfikacje kaonów w gęstej materii

3. Klastry kaonowe Supergęsta materia Nadprzewodnictwo kolorowe

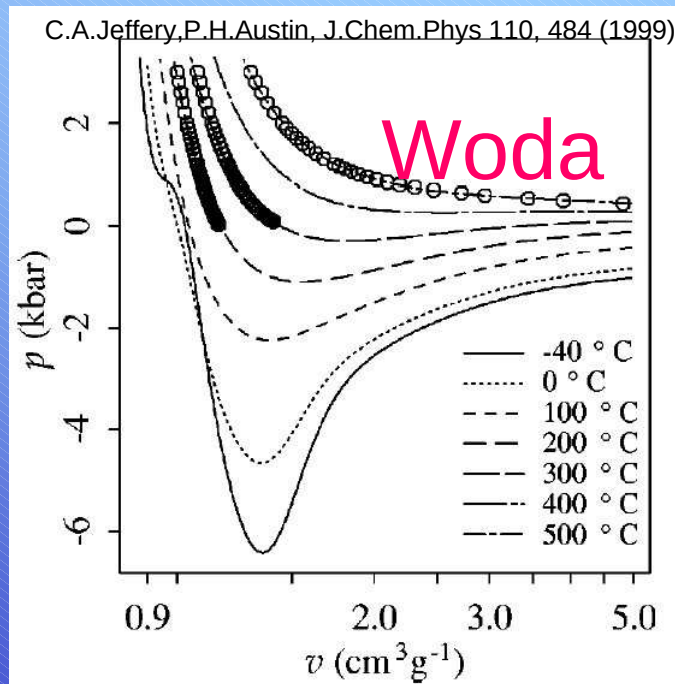

Równanie stanu

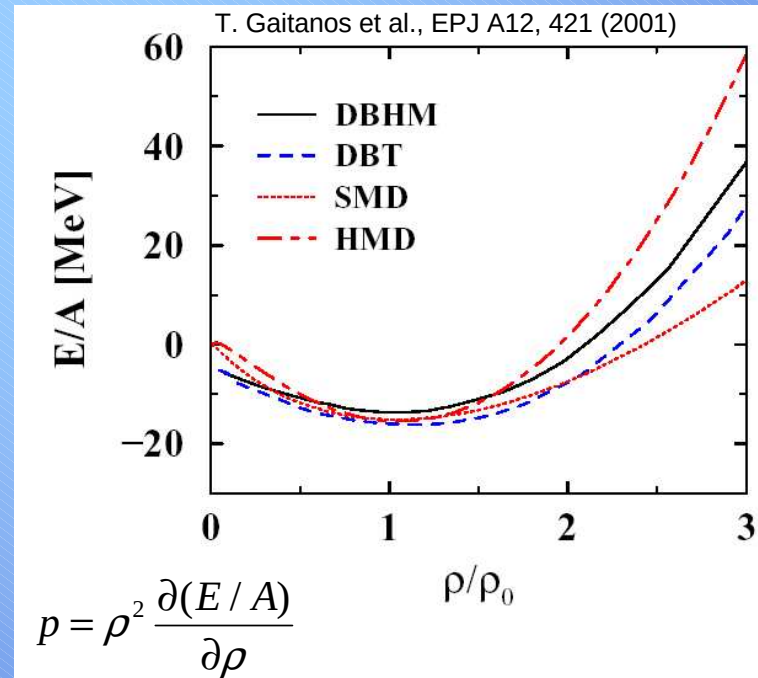
Gaz doskonały :
 $pV = NRT$

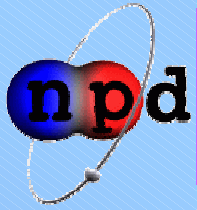
Siły jądrowe – np. pot. Yukawy, Skyrm'a
Pierwsze przybliżenie
– zależność kwadratowa

Siły przyciągające
= ujemne ciśnienia

$$E / A = \kappa \cdot \left(\frac{\rho}{\rho_0} \right)^2$$

Zderzenia ciężkich jonów

Częściowe wymieszanie

Zgęszczenie

Produkcja cząstek (hadronów):

rezonansów (Δ, N^*)

π, η, ρ, ω

cząstek dziwnych ($K, \Lambda, \Sigma, \dots$)

Wymrożenie chemiczne

Rozprężenie

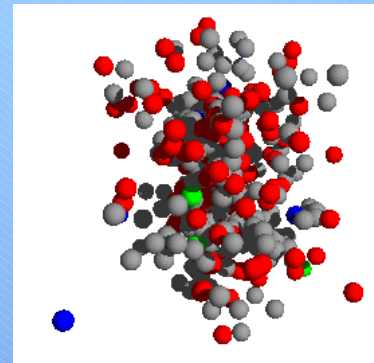
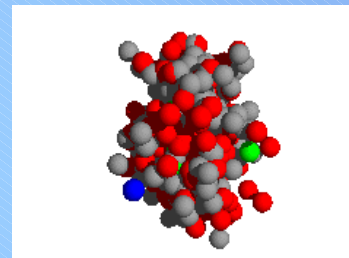
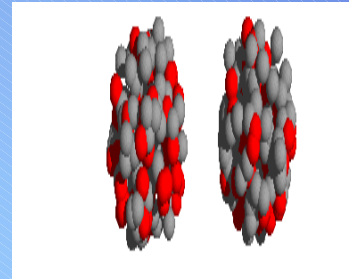
Wymrożenie termiczne

$\kappa = 200\text{--}300 \text{ MeV}$

Au+Au @ 2GeV /nukleon

$\beta = 0.9$

$\gamma = 2\text{--}3$

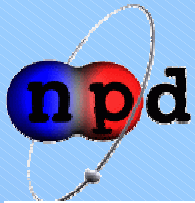
Czas

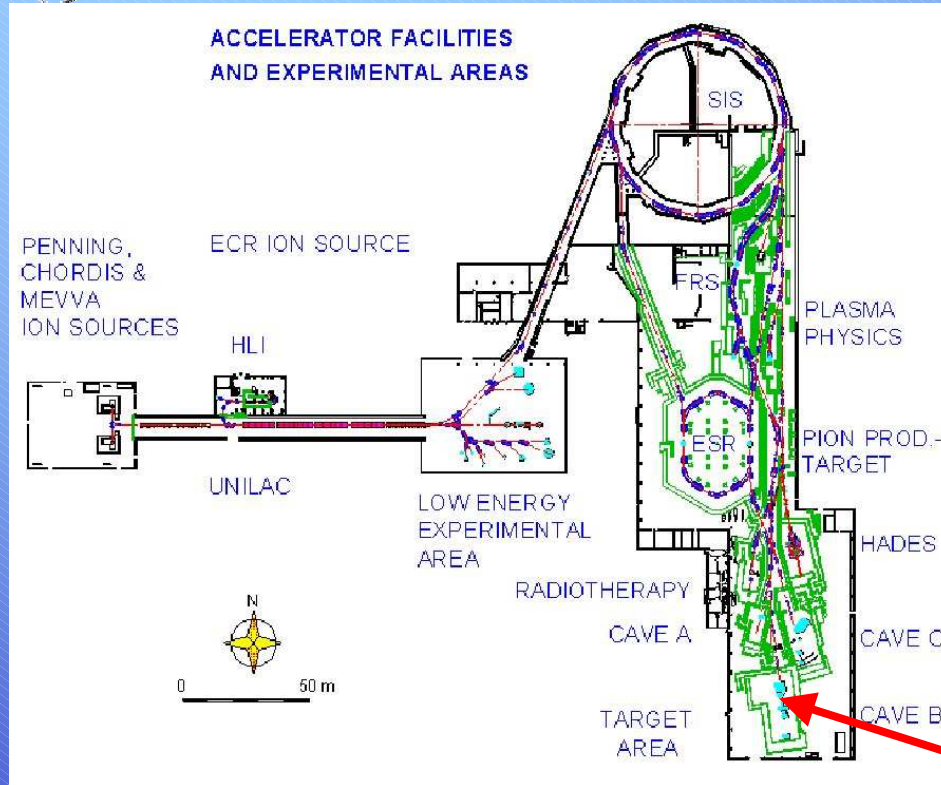
$\sim 10 \text{ fm}/c$

$\sim 10^{-22} \text{ s}$

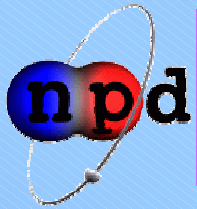
FOPI @ GSI

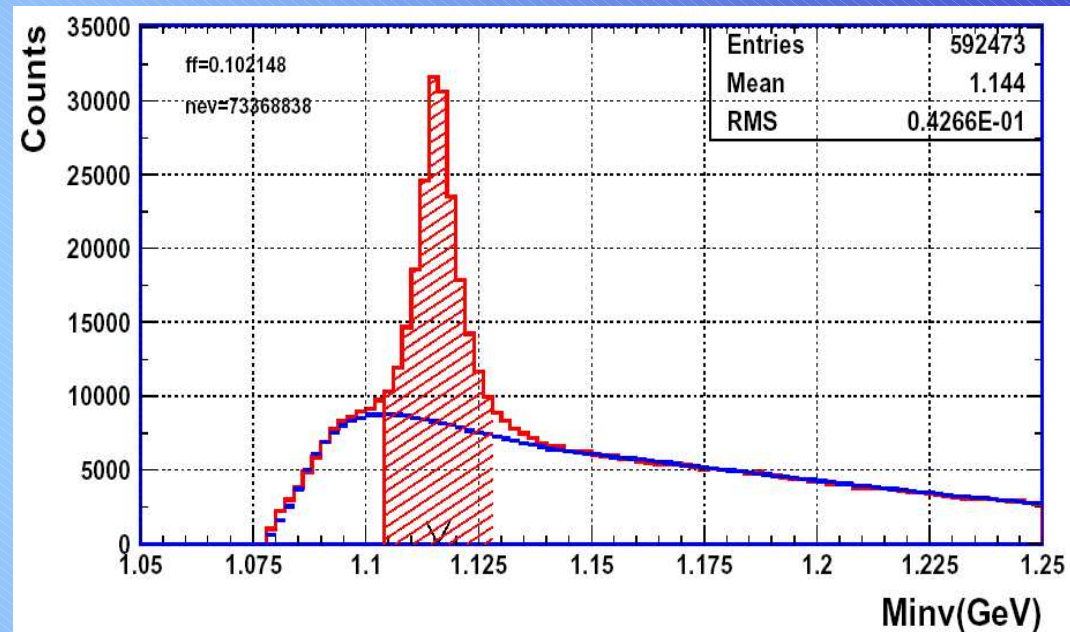
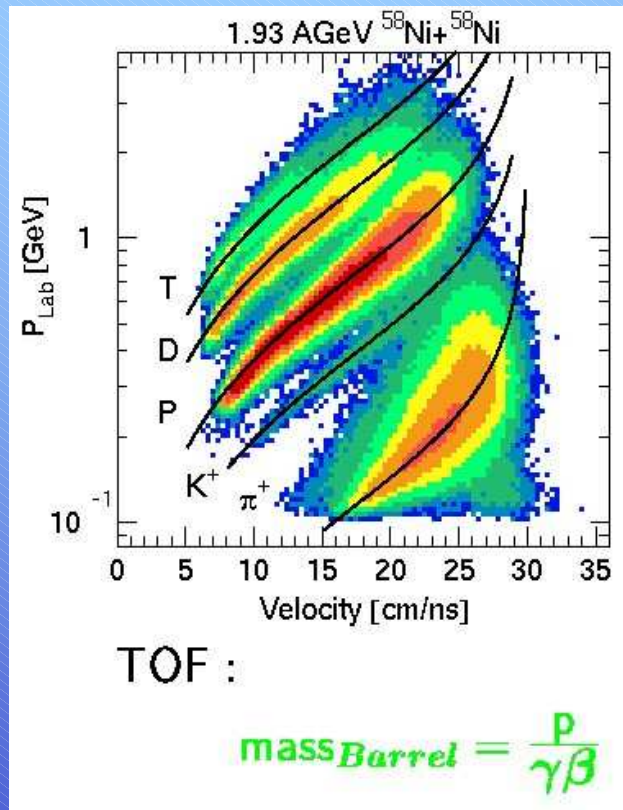
Wiązki C,...,Au, p, π
Energie 100 MeV - 3.5 GeV/A

IPNE Bucharest, Romania
 ITEP Moscow, Russia
 CRIP/KFKI Budapest, Hungary
 Kurchatov Institute Moscow, Russia
 LPC Clermont-Ferrand, France
 Korea University, Seoul, Korea
 GSI Darmstadt, Germany
 IReS Strasbourg, France
 FZ Rossendorf, Germany
 Univ. of Heidelberg, Germany
 Univ. of Warsaw, Poland
 RBI Zagreb, Croatia

Rejestracja naładowanych produktów reakcji
 Duża akceptancja geometryczna

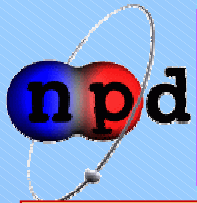
Identyfikacja produktów reakcji

$$M_{\text{inv}} = \sqrt{(E_p + E_\pi)^2 - (\vec{p}_p + \vec{p}_\pi)^2}$$

π kilkanaście na zderzenie
K kilka na 10^2 zderzen

$\Lambda \rightarrow \pi^- p$ (64%) , $c\tau=7.9\text{cm}$
 $K_s^0 \rightarrow \pi^- \pi^+$ (69%) , $c\tau=2.6\text{cm}$

Kaony

$$K^+(u\bar{s}) \quad \overline{K}^-(\bar{u}s)$$

$$K^0(d\bar{s}) \quad \overline{K}^0(\bar{d}s)$$

$$K_S^0 \text{ (sym.)} \quad K_L^0 \text{ (antysym.)}$$

Masa   497 MeV

495 MeV

cτ   3.7 m

2.7 cm

15.5 m

Produkcja:

wprost:

$$pp \rightarrow pK^+\Lambda, \quad E_{\text{thr}} = 1.6 \text{ GeV}$$

$$pn \rightarrow pnK^+K^-, \quad E_{\text{thr}} = 2.5 \text{ GeV}$$

2stopniowa:

$$NN \rightarrow NN\pi,$$

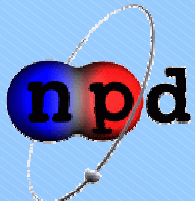
$$\pi N \rightarrow YK$$

$$NN \rightarrow N\Delta, \Delta \rightarrow \pi N,$$

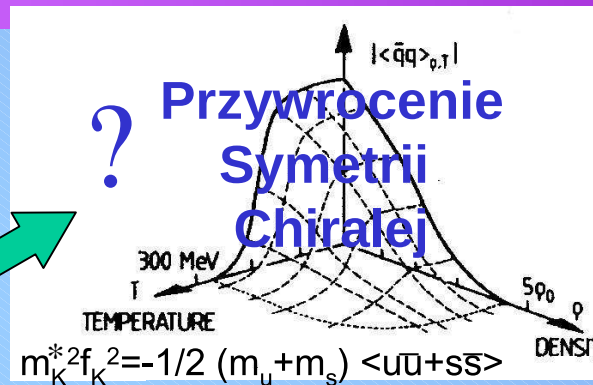
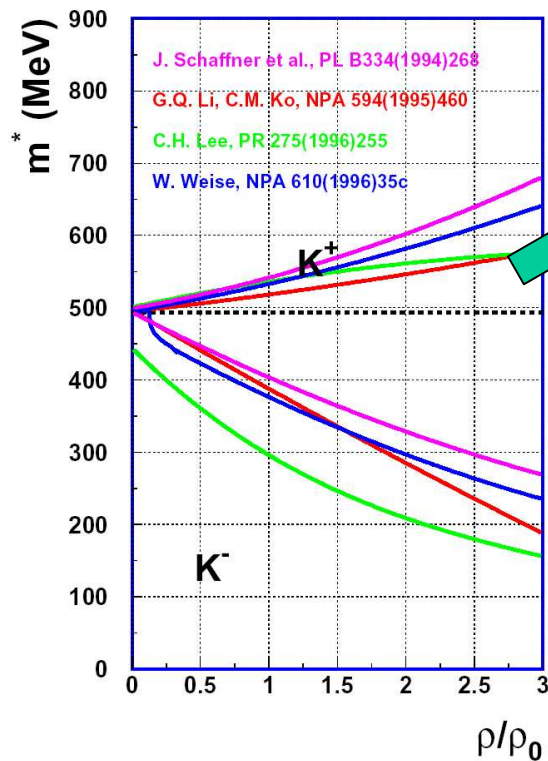
$$\pi N \rightarrow YK$$

$$\Delta N \rightarrow NYK$$

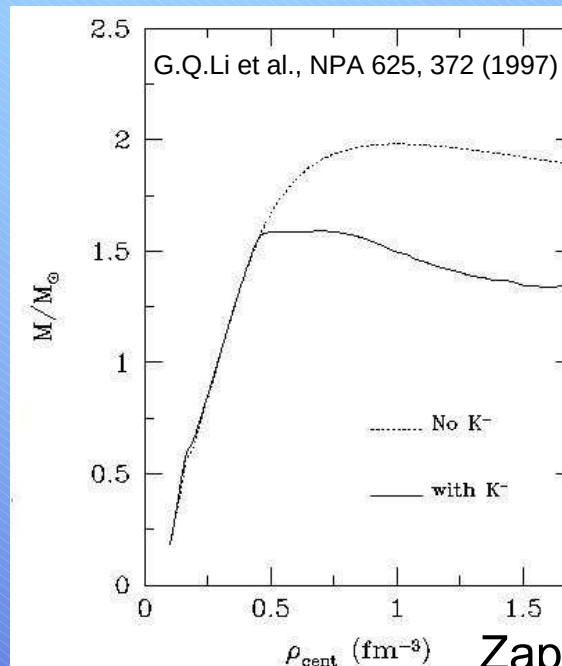
Kaony w materii jądrowej

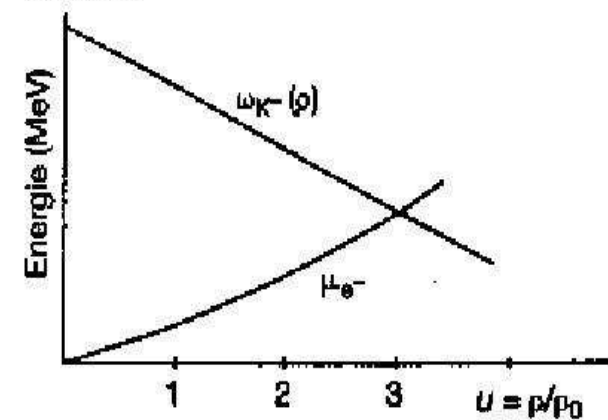
$$n \leftrightarrow p e^- \bar{\nu}$$

$$K^- \bar{\nu} \leftarrow e^-$$

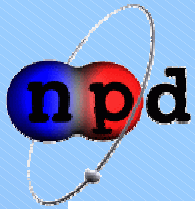
Kondensat kaonowy

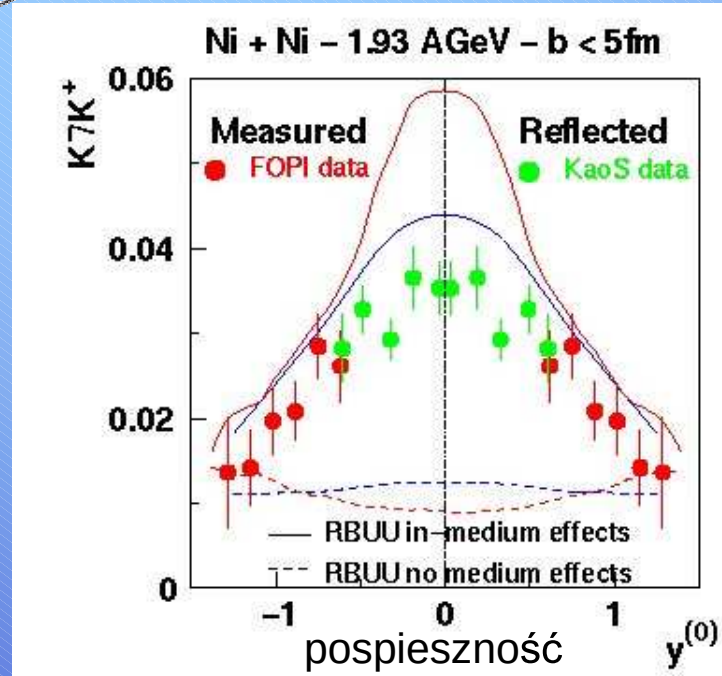
500 MeV G.E. Brown, Phys. Bl. 53, 671 (1997)

Zapadanie się gwiazd neutronowych

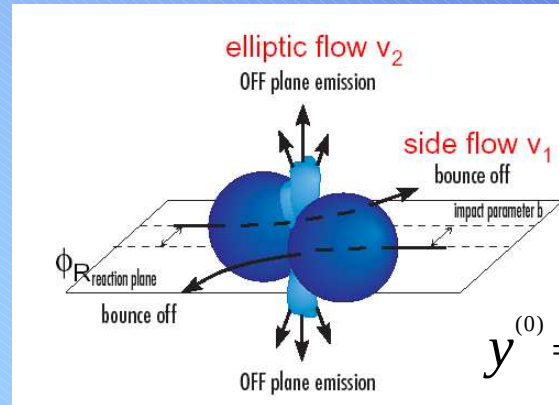

Potwierdzenie eksperymentalne

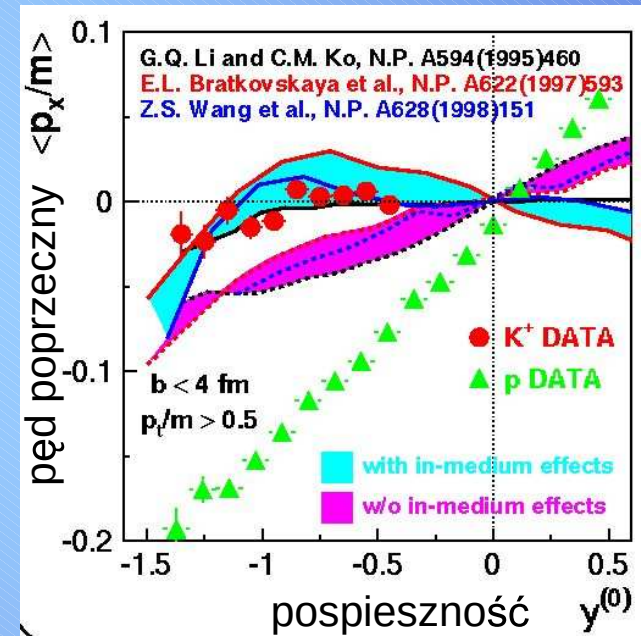

K-/K+ w przestrzeni fazowej
Pływ boczny K+
 σ_{K^+,K^-} : AA względem pp
„Squeeze-out” K+

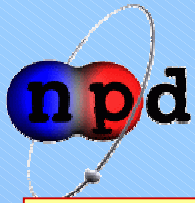
...

$$y^{(0)} = \frac{\frac{1}{2} \ln((E + p_z)/(E - p_z))}{y_{CM}} - 1$$

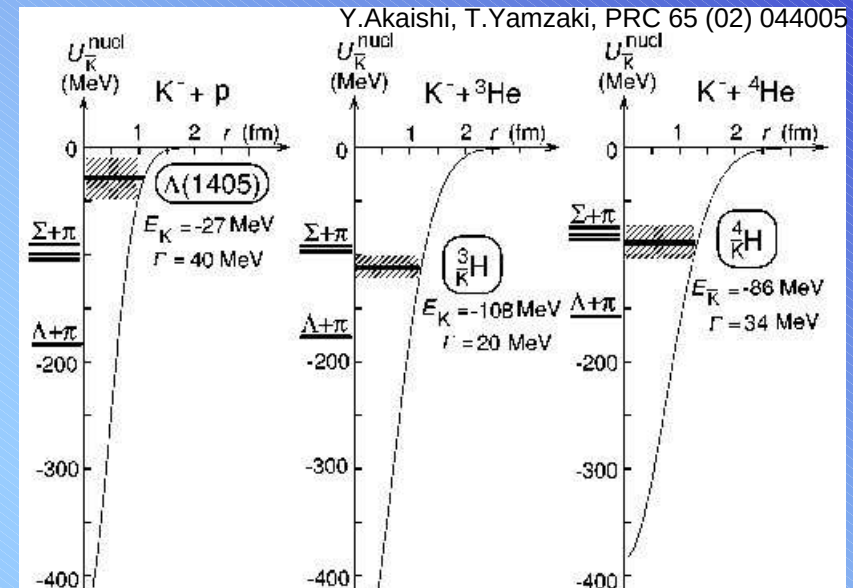
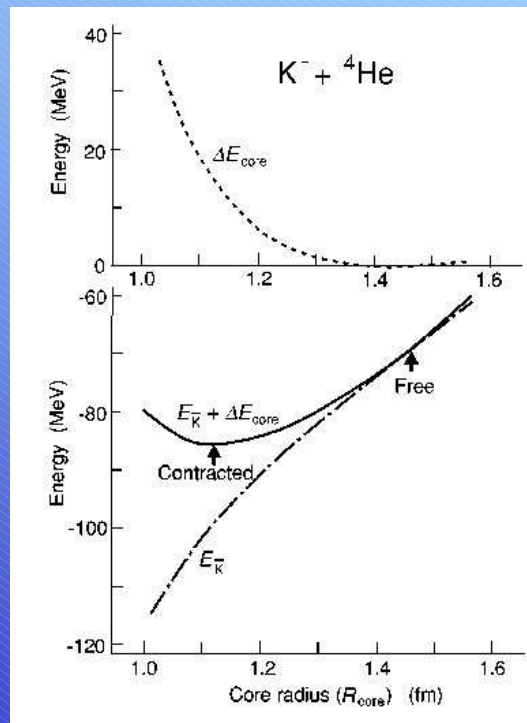

Oddziaływanie K-jądro

Potencjał K-N: $A \cdot e^{-\frac{r}{B}}$
(rozpraszanie KN, wodór „kaonowy”)

Sumowanie po nukleonach

Minimalizacja $E_K + E_{\text{core}}$

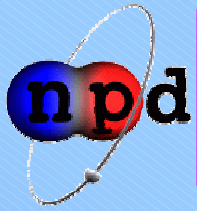

Stany silnie związane : 100 MeV

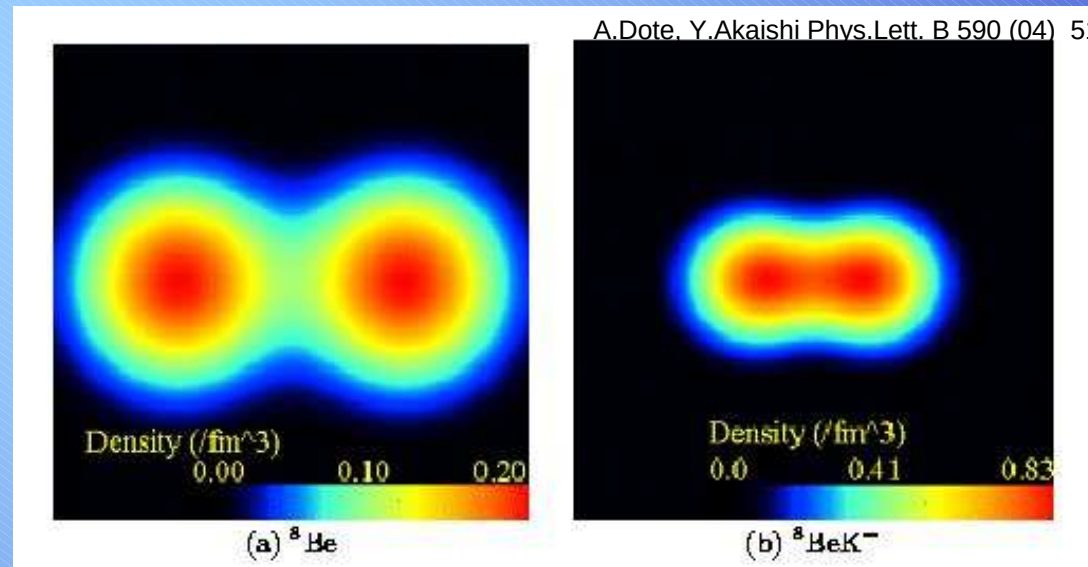
Wąskie : 20 MeV

Podobne do stanów „jądrowych pionowych”

„Naturalne” ściśnięcie

Nadprzewodnictwo kolorowe

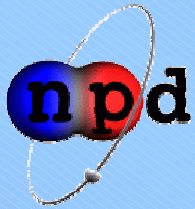

Materia w stanie podstawowym i gęstości co najmniej $5\rho_0$
Kwarki są kwazi swobodne

Dominują oddziaływania przyciągające z wymianą
pojedynczego gluonu

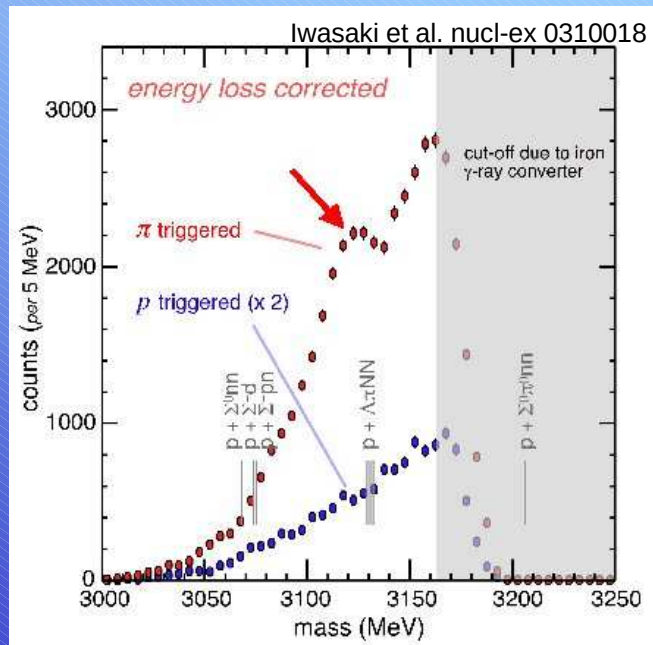
Warunki do powstania nadprzewodnictwa (kolorowego)

Ważne konsekwencje dla ewolucji gwiazd

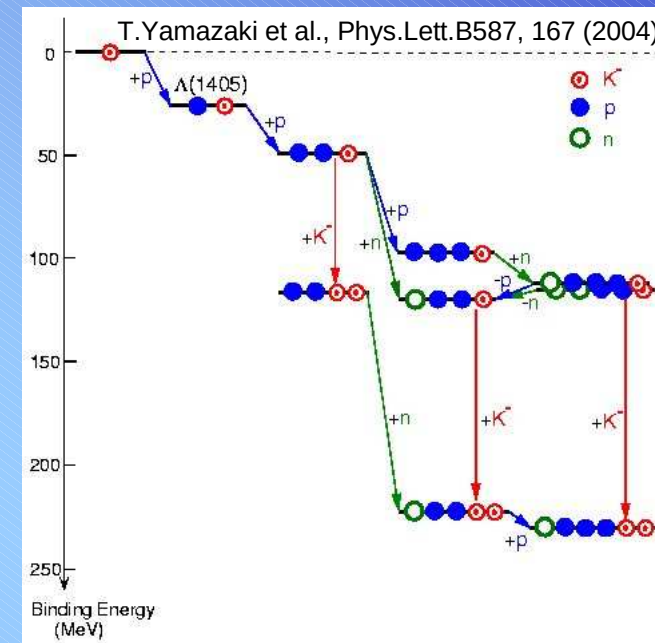

Potwierdzenie eksperymentalne

- Różne kanały produkcji:
(K^- zatrzymany, n)
(K^- , n wybity)
(K^- , π^-) poprzez pośredni stan Λ

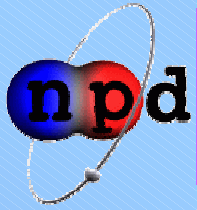

^4He (K^- stopped, n) ppn K^-

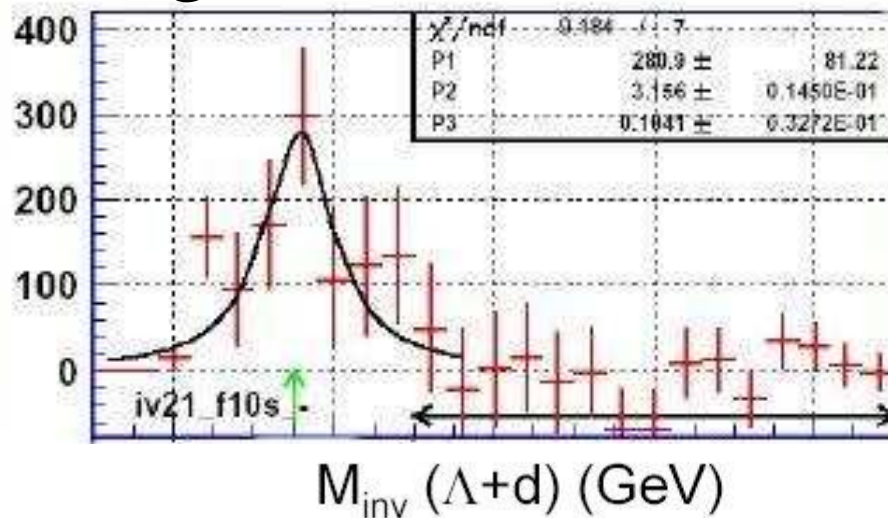
- Pozostałość po reakcji jądrowej
- Identyfikacja poprzez masę niezmienniczą :
 $K^-pp \rightarrow \Lambda p$, $K^-ppn \rightarrow \Lambda d$,
 $K^-ppp \rightarrow \Lambda pp$, $K^-ppnn \rightarrow \Lambda t$,
...

Klastry kaonowe w FOPI

Ni+Ni @ 1.93 AGeV

K⁻ppn

Masa ~3137 MeV

E_K ~170 MeV

Γ <20 MeV

τ ~10 fm/c

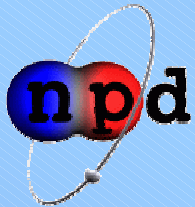
K⁻ppn → Λd

•Proponowane eksperymenty:

Al+Al @ 2 AGeV

p+d @ 4.6 GeV → K⁻pp + K⁰ + p (brakująca masa)

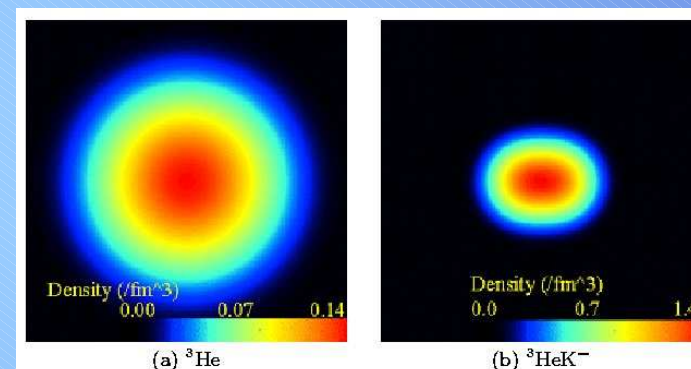
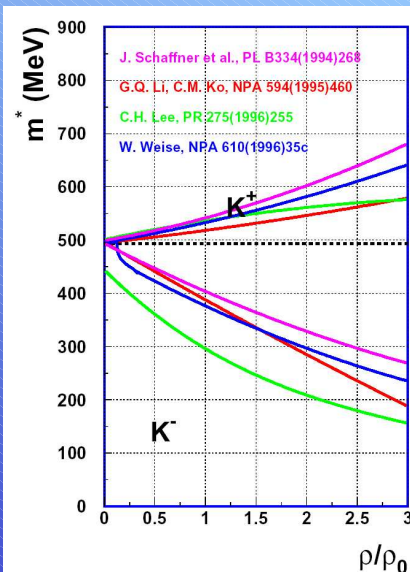
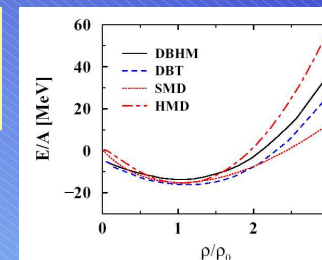
p+Al @ 4.6 GeV

Podsumowanie

Zderzenia ciężkich jonów pozwalają na
wytworzenie i badanie gorącej i gęstej materii jądrowej

Cząstki dziwne zmieniają własności
w gęstej materii

Obecność dziwności modyfikuje
właściwości materii

Czy istnieją superciężkie klastry kaonowe ?
Jakie jeszcze przejścia fazowe pozostają nieodkryte ?